

Učitelé a sociální pracovníci na jedné lodi

Projekt Naproti –
hodnotové vzdělávání
Cyril Mooney

Michaela Stoilova

Na ulici se pracuje!

Konference je pořádána v rámci projektů:
Společně a odborně v Praze CZ.03. 2. 63/0.0/0.0/19_099/0015187
Společně a odborně CZ.03. 2. 63/0.0/0.0/19_098/0015188

Projekty jsou spolufinancovány Evropskou unií.

Projekt Naproti se vyloupl ze setkání učitelů a sociálních pracovníků na kurzu Hodnotového vzdělávání. Organizace Hodnotové vzdělávání Cyril Mooney pořádá tyto kurzy především pro pedagogy. Metodika hodnotového vzdělávání se totiž zrodila právě ve škole. Než odhalíme, co setkání učitelek a sociálních pracovníků na jednom brněnském kurzu přineslo a jak se spolupráce škol a nízkoprahových zařízení vyvíjí dál, přenesme se o padesát let zpět do indické Kalkaty.

Ve škole Loreto Sealdah zde vyučuje mladá řádová sestra Cyril Mooney. Zanedlouho se stane ředitelkou této školy, kterou navštěvuje 1400 žákyň z převážně bohatých rodin, za branami školy však žijí tisíce dalších, které vzdělání nezískají a nikdy tak nevystoupí z kruhu chudoby. Otázky, které budoucí ředitelku trápí, jsou, jak umožnit kvalitní vzdělání co největšímu počtu dětí, jak zajistit bezpečí bezprizorním dětem bez ohledu na jejich vyznání či kasty, v neposlední řadě ji trápí i opuštění staří lidé bez domova na nedalekém nádraží. Ve chvíli, kdy se stává ředitelkou, je rozhodnuta věci měnit.

2

V žákyních školy vidí veliký potenciál a v okolním často drsném světě nejen místo zralé ke změnám, ale i zdroj poučení, který vzdělává. Tak se přímo v terénu rodí vzdělávací metody, které jsou vzápětí v praxi ověřovány a mohou být šířeny do dalších škol. Sestra Cyril píše řadu pracovních listů, které pomáhají učitelům i dalším pedagogickým pracovníkům školy formulovat společnou vizi, budovat prostředí důvěry i vést žáky k samostatnosti a odpovědnému rozhodování. Vzniká také série učebnic My jsme svět, která pomáhá otevírat s dětmi téma hodnot a jejich roli v životě každého z nás. Žáci vycházejí za zdi školy a nabízejí své služby těm, kdo to potřebují – chudí vrstevníci nebo staří lidé zanechaní jejich rodinami na nádraží napospas hladu a nemocem.

Materiály, které se zrodily tak daleko a relativně dávno, jsou natolik univerzální, že z nich můžeme čerpat v našich školách i dnes. A nejen to velice dobře se hodí pro práci s dětmi i mimo školu. Jaký přístup k dětem dospělí kolem nich zaujmou? Jak vnímají vzdělávání? Co chtějí dětem předat? Co v nich pěstovat? A jak?

Při práci ve školách jsme přemýšleli, jak ještě posílit podporu dětí, které trpí školním neúspěchem, což nás zavedlo do nízkoprahových zařízení. V každém místě kluby fungují trochu jinak, mají jiný režim, čas, kdy jsou otevřeny, pečují o různé věkové skupiny. Snažili jsme

se to více poznat. Zaujalo nás například, že v naprosté většině klubů probíhá doučování. Na jednu stranu je to logické, problémy ve škole nebo nevhodné prostředí ke školní přípravě je často středem mnohých dalších problémů, které děti řeší. Nicméně sociální pracovníci jsou tak nuceni jít za hranice své profese. Nejednou loví školní látku ze svých vlastních žákovských zkušeností a podobně jako mnozí rodiče si usilovně lámou hlavu s tím, co měl daný učitel na mysli, když úkol zadával. V době distanční výuky se také stávalo, že po týdnech bez připojení dorazily děti se stohy nevypracovaných úkolů a prokousat se jím bylo pro všechny zúčastněné nadlidský výkon.

Dospěli jsme k závěru, že přestože nikdo z našeho týmu v té době neměl se sociální prací žádné větší zkušenosti, velmi toužíme spoluprací učitelů a sociálních pracovníků rozvíjet. Kontaktovali jsme tedy několik nízkoprahových klubů na více místech a začali sociální pracovníky zvat na naše kurzy společně s pedagogy. Po třech takových kurzech jsme dostali skvělou zpětnou vazbu, obě skupiny byly překvapeny. Sociální pracovníci například hravostí učitelů, západem, s nímž mluví o dětech, i pečlivostí příprav hodin. Učitelé zase profesionalitou sociálních pracovníků, popisem jejich skutečné práce i nasazením, které od nich práce v klubu vyžaduje na všech frontách. Shodli jsme se na tom, že sice pracujeme v různém čase, v různých místech, náplň a cíle naší práce jsou různé, ale všichni stále pečujeme o ty samé děti. Stojí tedy za to minimálně o sobě vědět, ideálně spolupracovat. Pilotně jsme vytvořili tři páry škola – NZDM a začali se pravidelně scházet.

Při setkání se sociálními pracovníky v mostecké Sovičce zazněl v březnu 2021 nápad uspořádat pro děti letní školu. Bylo to rychlé, neměli jsme peníze, byly to nervy... Ale projekt Naproti získal nové kontury a určitě to stálo za to! Nakonec jsme uspořádali dohromady 6 týdnů programu pro děti v Kutné Hoře, Mostě, Praze a Brně. Do příprav se bok po boku zapojili učitelé, sociální pracovníci, naši lektoři, externí lektoři i dobrovolníci z řad středoškoláků.

Čas strávený společnou přípravou a dny v plném nasazení s dětmi na většině míst učitele i sociální pracovníky sblížil. Zrodily se nápady, jak propojit kluby a školy i v průběhu roku. Zapojením dalších místních organizací (ZUŠ, DDM...) se rozšířily možnosti programu i povědomí dětí o tom, co že to vlastně nedaleko je za budovu a co se v ní skrývá.

Právě na letní škole jsme mohli dobře uplatnit metody, které hodnotovka práci s dětmi nabízí. Mluvili jsme s dětmi o radosti, fair play, odvaze, nervozitě, vzájemných vztazích. Hodnotovka se odráží i v komunikaci s dětmi, jejich vedení, uspořádání jednotlivých aktivit. Věnovali jsme se i školnímu učení, díky dobrovolníkům v tomto čase měly děti samy nebo v maličké skupince pro sebe vždy jednoho dospěláka nebo staršího parťáka, takže jim učení vlastně ani tolik nevadilo. V doučovacím čase jsme se nevěnovali pouze tomu, co dětem ve škole nejde, ale měli jsme prostor podívat se z jiného úhlu i na předměty, které je zajímají a chtějí se o nich dozvědět víc.

V rámci spolupráce s nízkoprahy jsme si zpětně uvědomili, že naše hlavní inspirátorka, sestra Cyril, vlastně obsáhla oba dva aspekty. Když svoji školu otevřela chudým dětem, které buď neměly domov vůbec, nebo žily s rodiči v improvizovaném příbytku na ulici, vzniknul na střeše školy vlastně také takový prostor s velmi nízkým prahem, takže takovéto propojení je i z hlediska metody a jejího původu naprosto logické. Jak to ve škole Loreto Sealdah vypadalo, se můžete podívat prostřednictvím filmu *Tvé místo vedle mě*

(<https://hvcm.cz/hodnotove-vzdelavani/>)

4

Naše podmínky nejsou tak exotické, výzvy, které máme před sebou nejsou tak do očí bijící, přesto zůstává platná pobídka sestry Cyril, že máme děti učit vidět potřebu a umět jí vyjít vstříc. Totéž platí i pro nás, kdo děti na jejich cestě provázíme. Snažíme se o to v projektu Naproti i v další etapě. V létě proběhnou letní školy na 8 místech. Připravují je spolu s námi učitelé i sociální pracovníci. Od nich mají příležitost čerpat zkušenosti mladí dobrovolníci, kteří umí do programu vnést lehkost a zábavu, zároveň mají čas a prostor věnovat se dětem jednotlivě. Učitelé i sociální pracovníci mohou čerpat inspiraci od externích lektorů, ale zejména od sebe navzájem. Zde by se měly zrodit nápady na další drobnější aktivity, které je možné uspořádat i v průběhu roku. Zároveň zapojení učitelé s dětmi využívají pracovní sešity hodnotovky *My jsme svět* a postupy, které se naučili na kurzu. V nízkoprazích zase společně se sociálními pracovníky adaptujeme lekce z těchto sešitů tak, aby příliš nešustily papírem a jejich náplň se dala předat i prostřednictvím her vhodných na odpolední zábavnější program. Seznam aktivit vhodných pro NZDM i metodika popisující navázání spolupráce mezi školou a NZDM (včetně specifik jednotlivých míst) bude k dispozici všem NZDM, která o to projeví zájem. Věříme, že pomůže pozvat všechny na palubu.